

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Občanský průkaz 4.0 – kompetence pro demokratickou kulturu
(reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008154)

Prevence extremismu a respekt ke kulturním odlišnostem

Pracovní sešit pro účastníky

Úvodní slovo k semináři	3
ÚVOD	4
Prevence extremismu a respekt ke kulturním odlišnostem – uvedení do tématu	4
TEORIE	6
Současné podoby extremismu	6
Extremismus z hlediska Policie ČR	11
PRAXE	17
Online databáze výukových materiálů Rozcestník	17
Představení aktivity z Rozcestníku	18
Inspiromat pro praxi	20
SDÍLENÍ	23
Diskuse k problematice extremismu a respektu ke kulturním odlišnostem u žáků	23
Diskuse k prevenci extremismu a rozvoji respektu ke kulturním odlišnostem ve školách	24
Diskuse k přínosu semináře	25

ÚVODNÍ SLOVO K SEMINÁŘI

Vážení účastníci semináře,

máte v rukou materiál, který vás provede seminářem a poslouží vám jako pracovní sešit, do něhož si můžete snadno a strukturovaně zapisovat své poznámky, otázky, nápady pro výuku nebo důležité kontakty.

Tento pracovní sešit vám po skončení programu zůstane a může být součástí vašeho pedagogického portfolia. Prezentace k přednáškám a další materiály k tomuto semináři pak naleznete na stránce projektu <http://www.obcanskyprukaz.eu>.

Seminář je rozčleněn do tří bloků, které se pro lepší orientaci odrážejí i v uspořádání tohoto pracovního sešitu:

Teorie – v tomto bloku budete mít příležitost zamyslet se nad teoretickými souvislostmi a aktuální odbornou reflexí tématu semináře.

Praxe – seznámíte se s praktickou webovou databází zajímavých vzdělávacích programů a materiálů a spolu s kolegy si vyzkoušíte připravit vzdělávací aktivitu s použitím některého z materiálů.

Sdílení – v závěrečném bloku je vytvořen prostor pro vzájemné sdílení pedagogických zkušeností, příkladů dobré praxe a pro společnou reflexi celého semináře.

Věříme, že pro vás bude seminář užitečný a přínosný a že si z něj odnesete mnoho konkrétních inspirací a podnětů pro pedagogickou praxi.

Tvůrci vzdělávacího programu v projektu Občanský průkaz 4.0

ÚVOD

PREVENCE EXTREMISMU A RESPEKT KE KULTURNÍM ODLIŠNOSTEM – UVEDENÍ DO TÉMATU

Existuje takový bonmot, že když se někdo v politice posunuje neustále doleva a jiný neustále doprava, nakonec se setkají. Je to samozřejmě nadsázka, nicméně čím extrémnější politické názory zaujmeme na levici i na pravici, tím více se zvýrazní některé rysy našeho politického působení, které nejsou dané ideologií. Můžeme si to představit tak, že pro všechny extrémisty je nakonec klíčová myšlenka boje. Boje proti všem, kteří nesdílejí jejich názor, boje proti všem, které označí za nebezpečí, škůdce nebo parazity. Dosti často boje na život a na smrt.

Je zajímavé, kdo všechno už byl historicky takovým „škůdcem a parazitem“: katolíci i protestanti, kulaci i duševně nemocní, továrníci i avantgardní umělci, homosexuálové i Romové, lidé s vysokoškolským vzděláním, ženy, zpravidla svobodné a nezávislé, muslimové nebo, to snad nejčastěji a ve všech historických obdobích, Židé. A mohli bychom pokračovat v tomto seznamu ještě dlouho. Kdybychom se dostali na jeho konec, s překvapením bychom zjistili, že se pod nějakou kolonku také vejdemo a že i my bychom se mohli snadno stát terčí extrémistických útoků. Metaforicky vzato jsme všichni v nějaké společensko-politické konstelaci potenciální obětí.

Důležitá však je i v jistém slova smyslu opačná úvaha. I když jsou lidé odlišní svou barvou pleti, vírou, politickým postojem, stravovacími návyky, zájmy, jazykem, kulturou, způsobem oblékání nebo tím, na co se rádi dívají v televizi, mají přece jen řadu společných vlastností. Když si zkusíme odmyslet hidžáb nebo burku, může se pod ní skrývat stejně ustaraná matka, jako je ta naše. Neexistuje žádný důkaz, že by barva pleti měla vliv na intelektuální schopnosti nebo smysl pro humor.

Jistě, musíme mít především určitou úctu a respekt k vlastní kultuře, ale to nevyklučuje upřímný zájem a toleranci ke kulturám cizím. Jejich poznávání je navíc zajímavé a obohacující. To se netýká jen těch velkých otázek, které souvisejí s rozdílnými filosofickými a teologickými systémy jednotlivých kulturních společenství, ale třeba i takových banalit, jako je třeba kuchyně. Pokud investujeme veškerou svou energii k tomu, abychom se před ostatními uzavřeli a bránili, nakonec nás tato energie zkonzumuje. Lépe je tedy s otevřenou myslí akceptovat fakt, že všichni prostě stejní nejsme, ale že to nebrání ani vzájemné komunikaci, ani vzájemnému soužití.

Není třeba dělat si iluze, že by taková komunikace byla prostá nedorozumění nebo konfliktů. Ale vždy je nakonec z hlediska zisků a ztrát rozvíjet komunikaci, než přijmout beze zbytku metaforu boje a rozpoutat pomyslnou válku. Už proto, že z pomyslných válek se dost často stávají války skutečné a že i vítězná strana musí nakonec spočítat ztráty.

Doporučená literatura k další četbě

Bastl, Martin et al.: *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011.

Collier, Paul: *Exodus. Jak migrace mění náš svět?* Praha: Libri, 2017.

Charvát, Jan: *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007.

Sartori, Giovanni: *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. Praha: Dokořán, 2011.

Doporučené internetové zdroje

Vejvodová, Petra: *Politický extremismus a jeho základní charakteristiky* [online]. Praha: Cevro Institut, 2012. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z www: <https://www.cevroinstitut.cz/upload/ck/files/Petra_Vejvodova.pdf>.

Náměty k přemýšlení a diskusi

- ▶ Pokuste se vysvětlit přitažlivost extrémních politických postojů.
- ▶ Je dobré čelit extrémistům tak, že budou mainstreamové strany přebírat jejich témata? Co tím můžeme získat, a jaká jsou naopak rizika?
- ▶ Jak povzbudit zájem o jiné kultury?

MOJE POZNÁMKY

TEORIE

SOUČASNÉ PODOBY EXTREMISMU

Co je extremismus

Extremismus se objevuje a projevuje v různých podobách a formách všude kolem nás. Zmiňujeme ho v souvislosti s politickými stranami, organizacemi, v souvislosti s internetem a projevy lidí v kybernetickém prostoru, souvisí i s médií a také s jednotlivci. Extremismus představuje to, jak se někteří lidé chovají, co říkají a k jakým činům je jejich přesvědčení vede.

Extremismus je definován jako antiteze k demokratickému ústavnímu systému, tzn. protiklad k systému, který je postaven na principech plurality, rovnosti, na systému kontroly a dělby moci a na suverenitě lidu. Extremismus představuje nepřátelskou ideologii demokratickému systému a jeho cílem je odstranění demokracie a nahrazení jiným systémem. Extremismus tak v sobě obsahuje postoje a činnosti, které směřují k nastolení jakékoliv formy nedemokratického politického systému.

Mějme ale na paměti, že takové vymezení extremismu je normativní. To znamená, že jeho definice vychází z pohledu toho, kdo tuto definici určuje. A v současné době definici extremismu určují ti, kdo věří ve správnost demokracie. Ti za extremismus označují nepřátele, kteří o odstranění demokracie usilují. V dobách komunismu byly za extremisty označováni lidé, kteří bojovali za demokratické hodnoty a odstranění socialistického zřízení. Tehdejší terminologií nebyly označováni za extremisty, ale za nepřátele státu. Nicméně významově to bylo to stejné. Takže teoreticky, pokud by na celém světě vládli autoritářské režimy, extremisté by byli ti, kteří by se snažili o jejich svržení a nastolení jiné politické formy.

A čím je typický extremismus ve vztahu k demokracii? Liberální demokracie je postavena na respektu k lidským právům. Extremismus naopak odmítá koncept fundamentální rovnosti nebo individuální svobody, nebo odmítá přirozenou hierarchii, právo a autoritu. Liberální demokracie klade do popředí suverenitu lidu. Extremismus naopak suverenitu ideologie a přesvědčení. Liberální demokracie respektuje rozdělení politické moci. Extremismus buď moc naprosto koncentruje do rukou jednotlivce či úzce definované skupiny lidí, nebo odmítá jakoukoliv moc. V liberální demokracii je vláda odpovědná dalším institucím, dalším složkám politické moci, podléhá kontrole. Extremismus vede buď k nemožnosti vládu reálně kontrolovat, nebo na druhou stranu odmítá institut vlády jako takový. Liberální demokracie respektuje nezávislost soudní moci. Extremismus soudní moc staví do podřízené pozice vůči exekutivní (výkonné) moci nebo ideologickému přesvědčení. Liberální demokracie stojí na politické pluralitě, kdežto extremismus vyžaduje zastoupení jedné ideologie. Politické strany a opozice mají v liberální demokracii stejné šance získat podíl na moci jako ti, kteří zrovna vládnou. Extremismus je charakteristický nulovou tolerancí jakékoliv pozice.

Systém multipartismu vidí extrémisté jako konfrontaci s nárokem na zastoupení jednou politickou silou. Idea pluralismu je odmítána, zájmové skupiny upadají do podezření, že jsou proti společné vůli, parlamentní procedury slouží této optice falšování národní vůle, demokratická média manipulují s veřejným míněním, občanská demokracie platí za výplod neřesti, kulturní dekadence a mravního úpadku. V demokratickém zřízení panuje špatné hospodaření a korupce. To jsou typické výtky, které vyslovují extrémisté proti demokracii. Samozřejmě platí, že ne každý, kdo například kritizuje kulturní úpadek či špatné hospodaření státu, je automaticky extremistou.

Uvedené výtky tvoří soubor typických výtek extremistů, které ale mohou částečně sdílet i s „neextremistickou“ částí společnosti. V tomto případě se jedná o kompaktní mix, který nalezneme u každého extremisty.

Pro politický extremismus je příznačná neochota přijímat politické kompromisy, což pramení z přesvědčení o exkluzivním přístupu k politické a historické pravdě. Političtí extremisté jsou si rovněž jisti, že právě oni jsou v právu, a to oslabuje respekt k jiným názorům. Nabízí přímočará a jednoduchá řešení často velmi komplikovaných problémů, která jsou obvykle ale neuskutečnitelná. Ideologie politického extremismu obsahují prvky intolerance, nesnášenlivosti a odmítání platných právních a morálních norem. Za účelem prosazení politických cílů se uchylují k použití v podstatě všech prostředků (v závislosti na organizačním typu a míře „extrémnosti“), včetně těch nedemokratických a násilných (ve vyhrcoené formě může být využit i terorismus).

V podmínkách České republiky si můžeme říci, že extremismus útočí na ty základní principy, které jsou chráněny Ústavou a Listinou základních práv a svobod, což je:

- ▶ Úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy)
- ▶ Svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy)
- ▶ Svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy)
- ▶ Volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí (čl. 5 Ústavy)
- ▶ Ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy)
- ▶ Nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 Ústavy)
- ▶ Svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech (čl. 1, čl. 3 LZPS)

Myšlení extremistů má obecně svoje charakteristiky a těmi jsou:

- ▶ nárok na přístup k poznání politicky pravdivého a správného
- ▶ strach před politickou pluralitou, touha po společenské jednotě
- ▶ odmítání přijímání jiných argumentů a faktů; nesnášenlivost
- ▶ stereotypy přítel–nepřítel
- ▶ totální kritika všeho stávajícího
- ▶ sklon k dogmatismu
- ▶ teorie o spiknutích
- ▶ sklon k vyhrcování každého stanoviska až fanatismus

Takže jak můžeme extremismus stručně a jasně definovat? Extremismus obsahuje vyhraněné, nekompromisní politické postoje směřující jednoznačně k přeměně či přímo k odstranění demokratického zřízení a za tímto účelem jsou využívány všechny dostupné prostředky, včetně takových, které jsou již za rámcem právního státu.

Typy extremismu

V České republice se vyskytuje především forma politického extremismu, a to jeho dvě základní podoby: pravicový a levicový.

Pravicový extremismus chápeme jako demokratický základ lidské rovnosti negující hnutí, které popírá liberální a demokratické síly a jejich následný produkt – demokratický ústavní stát. Na místě státu, ve kterém mají

všichni členové stejná politická práva, by mělo vyvstat politické uspořádání, které je institucionalizované na nerovnosti lidí vzhledem k původu, výkonu a nacionální, etnické nebo rasové příslušnosti. Přistupuje k tomu i averze ke kulturním, sociálním, náboženským a dalším odlišnostem. V centru všech pravicově extremistických doktrín tedy stojí striktní odmítání principu lidské rovnosti. Na rozdíl od levicových ideologií (komunistických a anarchistických) se pravicoví extremisté domáhají silného státu, který se nebude bát prosazovat zdánlivě „objektivní“ zájmy národa militantními prostředky. Mezi rysy pravicového extremismu se řadí antipluralismus, antikomunismus, antiparlamentarismus, touha po právu a pořádku, touha po autoritativním státě v čele se silnou osobností (vůdcovský princip), rasismus, antisemitismus, xenofobie, homofobie a stereotypizace.

Levicově extremistické doktríny (anarchismus, komunismus) souhlasí s demokratickým ústavním státem ve vyzdvižení základní lidské rovnosti nade vše. Tento primární princip se snaží rozšířit na všechny oblasti života – politickou, ekonomickou, kulturní. Požadují naprosté osvobození jedince od všech společenských tlaků a považují za realizovatelné dosažení řádu bez panství tvořeného svobodnými a rovnými lidmi, v praxi to znamená odstranění státu. Anarchistické a komunistické učení má tento cíl společný, ale liší se ve způsobu, jak ho docílit. Anarchismus věří ve vědomý spontánní přechod. Komunisté požadují naprosté podřízení jednotlivce společnému zájmu a vyvolání revoluce.

Kromě pravicového a levicového extremismu můžeme identifikovat i další varianty, v českém prostředí třebaže ne tolik obvyklé a rozvinuté, nicméně v jiných evropských zemích či na světě relevantní. Jedním z takových typů extremismu je například náboženský extremismus, a to jak v podobě netolerantní formy velkých náboženství (křesťanství, judaismus, islám) nebo se jedná o samostatné fanatické kultury a sekty. Typickým znakem je odmítání demokratického ústavního státu, netolerance vůči ostatním náboženstvím a vnucování vlastní víry. Především některé náboženské sekty představují bezpečnostní hrozbu z toho důvodu, že materiálně využívají a zneužívají své členy (např. přepsání majetku na vedení sekty jako podmínka pro vstup, ponížení členů sekty na pozici otroků apod.).

Ekoextremismus, jeden z novějších typů extremismu, omezuje demokracii a lidská práva netolerantní ochranou životního prostředí nebo jejích částí. V ČR je propojen především s anarchismem.

Etnicko-nacionální extremismus páchá netolerantní aktivity ve prospěch určitého etnika.

Příklady aktérů s vlivem na extremismus v ČR

Mezi subjekty, které mají vliv na českou pravicově extremistickou scénu, řadíme například Dělnickou stranu sociální spravedlnosti (DSSS). Jedná se o nástupkyni Dělnické strany, jejíž činnost byla ukončena v roce 2010 rozhodnutím Nejvyššího správního soudu. Důvodem byla protiústavní činnost Dělnické strany. Nejvyšší správní soud ji označil na stranu ovládanou militantními rasisty a potvrdil její personální provázanost s neonacistickými skupinami jako Národní odpor a Autonomní nacionalisté. Soud konstatoval, že strana usiluje o odstranění demokratických základů právního státu a poukázal na xenofobní, rasistické a šovinistické prvky v programatice strany.

S DSSS je úzce provázána její mládežnická organizace Dělnická mládež. Hlavní náplní tohoto subjektu je podpora DSSS, ale organizují i vlastní akce a kampaně. Její hlavní aktivity směřují na pořádání volnočasových a osvětových aktivit.

Zmiňme i Národní demokracii, což je politická strana, která proslula svými antisemitskými kampaněmi, včetně například sestavování seznamů vlivných Židů v České republice.

Další politickou stranou, tentokrát už významnější, která sehrává svoji roli ve vztahu k extremismu, je Svoboda a přímá demokracie (SPD) vedená Tomiem Okamurou. Stranu nelze označit za extremistickou, nicméně jí nelze

upřít, že ve společnosti podporuje šovinistický nacionalismus, xenofobii a pracuje s nenávisť vůči různým skupinám osob, ať už definovaných jejich etnickou, náboženskou nebo jinou příslušností.

Kromě politických stran je v České republice aktivní také hnutí Generace identity, které samo sebe definuje jako obránce národní a evropské identity a jako hnutí bojující proti islamizaci Evropy. V rétorice tohoto hnutí je patrný šovinistický nacionalismus, budování identity na základě rasové příslušnosti a definování nebílých ras jako těch méněcenných.

Na scéně levicového extremismu zmiňme například hnutí Antifašistická akce a Antifašistická federace nebo Síť revolučních buněk. Tato organizace deklarovala snahu o odstranění kapitalismu revoluční cestou, pomocí destruktivních metod. V České republice na sebe upozornila zapalováním policejních aut jako formy boje proti systému.

Specifickou skupinou jsou také různé paramilitární organizace, které se snaží vzbudit dojem, že české bezpečnostní složky nejsou schopny zvládnout situaci a ochránit území České republiky a její občany. Tyto skupiny přirozeně lákají příznivce pravicového extremismu. V nedávné minulosti to byly například Ódinovi vojáci, Polabští lvi, Českoslovenští vojáci v záloze.

Extremistické postoje se ale neomezují pouze na politické strany či jakkoliv organizované subjekty. Jednotlivci s extremistickými světonázory mají díky rozvoji internetu možnost sdílet své názory skrze sociální média (typicky Facebook, Youtube či osobní blogy) a propojovat se tak s názorově sobě blízkými, propagovat své postoje a vzájemně se utvrzovat ve správnosti svého přesvědčení skrze online komunitu. Svoji roli v tomto sehrál i boom tzv. dezinformačních a konspiračních webů, které šíří falešné zprávy (fake news), propagandu a konspirační teorie.

Doporučená literatura k další četbě

Bastl, Martin et al.: *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011.

Danics, Štefan, Ladislava Tejchmanová: *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017.

Smolík, Josef, Petra Vejvodová, P.: Politický extremismus jako bezpečnostní hrozba? In: Smolík, Josef, Tomáš Šmíd a kol. (ed.): *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. Brno: MPÚ, 2010.

Vegrichtová, Barbora: *Extremismus a společnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s. r. o., 2017.

Doporučené internetové zdroje

Vejvodová, Petra: *Politický extremismus a jeho základní charakteristiky* [online]. Praha: Cevro Institut, 2012. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z [www: <https://www.cevroinstitut.cz/upload/ck/files/Petra_Vejvodova.pdf>](https://www.cevroinstitut.cz/upload/ck/files/Petra_Vejvodova.pdf).

Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2021. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z [www: <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-extremismu-a-predsudecne-nenavisti-2020-fin-pdf.aspx>](https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-extremismu-a-predsudecne-nenavisti-2020-fin-pdf.aspx).

Náměty k přemýšlení a diskusi

- 1 Jaký je vztah extremismu a násilí, případně extremismu a terorismu?
- 2 Má demokracie usilovat o úplné vymýcení extremismu ve společnosti?
- 3 Kdy nejčastěji dochází k nárůstu extremismu ve společnosti?
- 4 Proč extremistické ideologie často pracují s dělením na přítel a nepřítel? Jakou tyto dvě kategorie sehrávají pro extremistickou ideologii roli a neexistuje vlastně nic mezi tím (buď jsi s námi, nebo proti nám).

MOJE POZNÁMKY

DOTAZY

NÁPADY PRO VÝUKU

EXTREMISMUS Z HLEDISKA POLICIE ČR

Úvod a terminologie

Extremismus jako pojem nemá z odborného hlediska žádnou jednotnou, všeobecně přijímanou, definici, což z hlediska práce Policie ČR samozřejmě do určité míry komplikuje jeho posuzování a řešení.

Pro Policii ČR je z hlediska posuzování extremismu závazná zejména definice Ministerstva vnitra ČR, která pojmem extremismus označuje vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku, kdy mezi tyto principy patří:

- ▶ úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- ▶ svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- ▶ nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- ▶ volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ▶ ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- ▶ svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).

Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí – ať již přímo, nebo v dlouhodobém důsledku – destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií).

MVČR pak dále definuje, v čem spočívá hrozba extremismu. Pro příklad lze uvést:

- ▶ oslabuje demokracii,
- ▶ nerespektuje koncept základních lidských práv,
- ▶ narušuje veřejný pořádek,
- ▶ stojí za násilnými činy z nenávisli, včetně vražd (neplatí pro všechny druhy extremismu),
- ▶ cíleně šíří strach mezi skupinami lidí, které nezapadají do hlásané ideologie,
- ▶ urážejí oběti totalitních režimů a oběti extremistické trestné činnosti,
- ▶ ideologická východiska podává v populistickém a propagandistickém duchu,
- ▶ zvládání extremistických akcí je nákladné; vynaložené prostředky by bylo možné použít na skutečné a demokratické řešení problémů, které extremisté zneužívají ve své propagandě,
- ▶ poškozují České republice renomé v zahraničí.

Pro Policii ČR je dále z hlediska extremismu závazný *Pokyn policejního prezidenta o činnosti na úseku extremismu a terorismu*, v němž se extremismem pro účely tohoto pokynu rozumí protiprávní činnost vycházející zejména z politických a náboženských úmyslů, které jsou namířeny proti základním lidským a politickým právům a svobodám, demokratickým základům státu, svrchovanosti a územní celistvosti státu.

Pokyn dále definuje tzv. zájmovou událost a zájmovou osobu:

- ▶ *Zájmová událost* je akce, jíž se účastní větší počet osob (např. pouliční průvod, manifestace, sportovní akce nebo shromáždění osob), u které lze důvodně předpokládat závažné ohrožení veřejného pořádku nebo bezpečnosti osob či majetku anebo shromáždění osob s extremistickými postoji a
- ▶ *Zájmová osoba* je osoba, která otevřeným nebo skrytým způsobem projevuje sympatie, propaguje anebo podporuje extremistické a nenávistné názory a ideologie anebo propaguje, podporuje a vyvíjí aktivity, které v důsledku vedou k porušení suverenity ČR či ústavního zřízení.

Přestože odborná veřejnost rozlišuje celou řadu typů extremismu a existují nejrůznější členění a typologie, tak Policie ČR se v rámci své činnosti nejčastěji setkává s formami pravicového a levicového extremismu, přičemž pod problematiku extremismu spadá v rámci její práce i problematika tzv. „diváckého násilí“:

- ▶ *extremismus pravicový* – útočí na základy demokracie tím, že usiluje o institucionální nerovnost (inspirovaný a používající v první řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizující s historickým fašismem nebo nacismem); v ČR převládá *neonacismus* – zpravidla obecně hlásá koncepci rasistického boje a nadřazenosti bílé rasy, novodobá ideologie navazující na myšlenky a tradice národního socialismu a fašismu, otevřené nebo skryté prvky rasismu, xenofobie a antisemitismu
- ▶ *extremismus levicový* – útočí na demokratické zásady tím, že absolutizuje demokratické zásady na úkor individuální svobody; motivovaný především záští sociální, třídní, antikulturní, sympatizující s historickým komunismem nebo anarchismem; v ČR je zastoupen zejména anarchoautonomní scénou (*Antifašistická akce – AFA, ANTIFA*), ale spadají sem i některá alternativní humanistická a ekologická hnutí (*ALF, Ochrana hospodářských zvířat, Svoboda zvířat*) nebo marxisticko-leninské skupiny (*Svaz mladých komunistů Československa, Komunistický svaz mládeže*)
- ▶ *divácké násilí* – protiprávní jednání související s akcí, které může způsobit nebo působí fyzickou újmu osobám, škodu na majetku nebo narušuje veřejný pořádek => nejčastějšími problémy jsou např. problémy na stadionech i během přepravy, alkohol, davová psychóza fanoušků, fyzické střety s fanoušky jiných klubů (např. snaha o „získávání“ symbolů jiných klubů), výtržnosti (potyčky s pořadateli, policií), pyrotechnika a vandalismus (poškození stadionu – např. vytrhávání a zapalování sedaček, ničení oplocení), rasistické projevy, případně problémy s pořadatelskou službou (často sympatizanti některého z extremistických hnutí)

Extremismus v trestním zákoně

České právo obsahuje zejména paragrafy, jejichž porušování se dopouští převážně osoby z řad pravicového extremismu. Levicový extremismus je většinou spojen s trestnými činy souvisejícími s různými formami projevů násilí, ať už se jedná o ublížení na zdraví či výtržnictví, ke kterým dochází zejména v rámci demonstrací či koncertů, často při střetech s policií nebo s členy pravicově-extremistických skupin. Ale i jejich jednání může být za jistých okolností posuzováno v rámci paragrafů, které budou dále představeny.

Hlavní zákony související s extremismem:

§ 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka

- (1) Kdo založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

- (2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným podobně účinným způsobem,
 - b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny,
 - c) spáchá-li takový čin jako voják, nebo
 - d) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.
- (3) Příprava je trestná.

§ 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka

Kdo veřejně projevuje sympatie k hnutí uvedenému v § 403 odst. 1, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

Kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo nacistické, komunistické nebo jiné zločiny proti lidskosti nebo válečné zločiny nebo zločiny proti míru, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

§ 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

- (1) Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.
- (2) Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo *domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.*
- (3) Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán,
- a) kdo se spolčí nebo srotí ke spáchání takového činu, nebo
 - b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

§ 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob

- (1) Kdo veřejně hanobí
- a) některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo
 - b) skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání,
- bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- (2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
- a) nejméně se dvěma osobami, nebo
 - b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

- (1) Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí k spáchání činu uvedeného v odstavci 1.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo
 - b) účastní-li se aktivně takovým činem činnosti skupiny, organizace nebo sdružení, které hlásá diskriminaci, násilí nebo rasovou, etnickou, třídní, náboženskou nebo jinou nenávist

Komentář k zákonům

K porušování těchto zákonů dochází zpravidla v rámci demonstrací či koncertů, kdy velmi často dochází ke střetům osob z krajně pravicového a krajně levicového spektra, kdy zejména krajně levicová komunita často pořádá tzv. protiakce vůči hlášeným akcím krajní pravice, v rámci kterých dochází k vzájemným střetům. Policie ČR v této souvislosti realizuje preventivní bezpečnostní akce, jejichž cílem je zabránit narušování veřejného pořádku a včasné reagovat na jakékoliv protiprávní jednání účastníků.

Dále často dochází k výrobě a distribuci nejrůznějších materiálů, které balancují na hraně legálnosti, jelikož jejich obsah by mohl být považován za propagaci hnutí směřující k potlačování práv a svobod (publikace *Hitlerovy projevy*¹⁾, případně popírání genocidia (publikace *Osvětím – fakta versus fikce*²⁾).

V současnosti jsou velmi časté projevy či podněcování nenávisti v prostředí sociálních sítí (statusy na facebooku apod.).³

Všechny výše uvedené paragrafy je vždy nutné posuzovat v rámci konkrétní situace a konkrétního podezřelého. Podstatný je zejména zřejmý úmysl takové jednání spáchat, dále pak rozsah činnosti, osobnost podezřelé osoby, vazby na extremistické skupiny či dopuštění se takového jednání veřejně (za veřejné se pokládá i prostředí sociálních sítí) apod.

Např. tetování hákového kříže na takovém místě, které běžně zakrývá tričko, nelze považovat za projev sympatií či propagaci hnutí směřující k potlačování práv a svobod, nicméně v momentě, kdy takový člověk tričko sundá např. během demonstrace nebo i na veřejných místech (např. na koupališti), kde takovéto tetování mohou vidět desítky až stovky lidí, tak v ten moment lze jeho jednání posuzovat jako protiprávní v kontextu paragrafů 403 a 404 tr. zákona.

Dalším příkladem může být fyzický útok bílého občana a romského občana. Takovýto útok nemůže být automaticky posuzován dle § 352 odst. 2, tedy jako útok proti jednotlivci pro jeho rasu, jelikož útok mohl být veden např. z důvodu

1 Autoři zde argumentovali tím, že se nejedná o propagaci, ale o historická fakta, zpracovaná pro studijní účely. Předmluva a komentáře k některým projevům však nasvědčovaly, že by se mohlo jednat o propagaci, jelikož se zdálo, že autoři výroky Adolfa Hitlera obhajují.

2 Autor zde např. tvrdí, že v Osvětím nebyla žádná plynová komora a že Židé nebyli zabijeni nacisty. Publikaci podává takovým způsobem, že neznalý čtenář může nabýt dojmu, že autor má skutečně pravdu. Autor byl za tuto publikaci odsouzen v Německu.

3 Policie např. řešila hanlivé urážky vůči romskému zpěvákovi Radku Bangovi, které se objevily pod zpěvákovým statutem na facebooku, ve kterém kritizoval kapelu Ortel a její příznivce.

osobních sporů (sousedské neshody, milenecký trojúhelník apod.). Aby mohl být tento paragraf aplikován, musel by být útok např. doprovázen verbálním projevem, útočícím na romské etnikum apod.

Závěr

Obecně lze říci, že ze strany Policie ČR je problematice extremismu věnována značná pozornost, přičemž na jeho šetření se podílí speciální skupiny v rámci služby kriminální policie a vyšetřování. Český trestní zákon obsahuje celou řadu paragrafů upravující trestné činy spojené s projevy extremismu, nicméně z hlediska práce policie je vždy nutné posuzovat kontext konkrétní události a hlavně pracovat s dostupnými důkazy. Jakkoliv se může někdy zdát extremistický motiv protiprávního jednání na první pohled zřejmý, tak pokud jej nelze dostatečně prokázat, pak nemůže být daná událost posuzována v kontextu představených paragrafů a podezřelý je prověřován např. pouze pro výtržnictví či napadení.

Doporučená literatura k další četbě

Bastl, Martin, Miroslav Mareš, Josef Smolík a Petra Vejvodová: *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011.

Bastl, Martin: *Radikální levice v České republice*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2001.

Fiala, Petr (ed.): *Politický extremismus a radikalismus*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 1998.

Mareš, Miroslav (2013): Vybrané problémy vztahu extremismu a terorismu z kriminologického hlediska. In Zoubková, Ivana, Jana Firstová a kolektiv: *Kriminologie – aktuální problémy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013, s. 74–79.

Doporučené internetové zdroje

Zákon č. 40/2009 Sb. [online] Trestní zákoník. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z www: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2021. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z www: <<https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-extremismu-a-predsudecne-nenavisti-2020-fin-pdf.aspx>>.

Náměty k přemýšlení a diskusi

- 1 Mělo by být např. násilí romského etnika vůči bílým občanům posuzováno v kontextu zmiňovaných paragrafů? Např. pokud je doprovázeno verbálními výpady proti bílému etniku?
- 2 Má význam pořádání tzv. protiakcí (pořádány krajní levicí, ale i různými neziskovými organizacemi), které jsou většinou organizovány v souvislosti s demonstracemi pravicových radikálů?
- 3 Má extremismus ve společnosti své opodstatnění? Mohl by být vlastně i přínosem?
- 4 Je možné preventivní činnostmi včas detekovat potenciálně nebezpečné extremisty? Např. takové, kteří se mohou uchýlit např. k terorismu, masové střílbě apod.?

MOJE POZNÁMKY

DOTAZY

NÁPADY PRO VÝUKU

ONLINE DATABÁZE VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ ROZCESTNÍK

Online databáze Rozcestník: <https://www.obcanskyprukaz.eu/rozcestnik/>

Průvodce databází Rozcestník:

https://www.obcanskyprukaz.eu/sites/default/files/Pruvodce_databazi_Rozcestnik.pdf

Otázky k databázi Rozcestník

MOJE POZNÁMKY

Do jakých kategorií je Rozcestník rozdělen?

Jakým způsobem se dá filtrovat ve vyhledávání?

Jaké organizace/autoři vytvořili obsah?

Kolik celkem je zde materiálů?

Na jak velkou část hodiny jsou aktivity nastaveny?

Jaké informace o aktivitách Rozcestník přináší?

Znáte nějaké aktivity vy sami?

Které materiály/aktivity jsou vhodné pro téma prevence extremismu?

Jaké materiály/aktivity k tématu prevence extremismu vám v databázi chybí?

PŘEDSTAVENÍ AKTIVITY Z ROZCESTNÍKU

Návrh vzdělávací aktivity k tématu prevence extremismu

MOJE POZNÁMKY

Cíle:

Rozvíjené kompetence:

Časová dotace:

Didaktické pomůcky a další materiál:

Didaktické metody a techniky:

Uspořádání prostoru:

Postup:

Zpětná vazba a reflexe:

INSPIROMAT PRO PRAXI

Během přípravy a ověřování tohoto vzdělávacího programu jsme udělali řadu výborných zkušeností a v rámci sdílení příkladů dobré praxe jsme získali zajímavé tipy od účastníků semináře. Některé z nich uvádíme v tomto inspiromatu.

Kam sáhnout pro hotové materiály?

Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století

<http://www.nasinebocizi.cz>

Postoj z Židům a úroveň antisemitismu je dlouhodobě spolehlivým ukazatelem toho, jak je na tom ta která společnost s extremismem a respektem ke kulturní odlišnosti. Studium dějin Židů a antisemitismu na našem území je proto vhodným východiskem pro pedagogickou práci v dané oblasti.

Projekt Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století, který připravilo Židovské muzeum v Praze a Institut Tereziánské iniciativy, si klade za cíl zvýšit kvalitu vzdělávání o moderních židovských dějinách, otvírat nová či málo známá témata a nabídnout do výuky základních a středních škol nové dokumenty a výpovědi pamětníků. Usiluje o integraci židovských dějin a dějin antisemitismu do výuky jako nedílné součásti českých dějin. Výstupy projektu vyprávějí dějiny „zezdola“, skrze příběhy jednotlivých běžných lidí, s důrazem na každodennost, na střetávání a kulturní výměnu mezi Židy a Nežidy. Autorský tým byl při tvorbě projektu motivován snahou, aby židovské dějiny nebyly redukovány pouze na předsudky ze strany nežidovské většiny, na projevy antisemitismu, na holocaust či na zjednodušené prezentování židovské menšiny jako pasivní oběti pronásledování.

Projekt Naši nebo cizí? je koncipován jako prevence proti projevům rasismu a xenofobie. V reakci na rostoucí nepřátelství vůči menšinám, odlišným náboženským vyznáním, na vzrůstající xenofobii a antisemitismus přispívá k pochopení historických kořenů aktuálního dění a jeho možných důsledků. Materiály byly během své geneze testovány na základních a středních školách a staly se součástí nabídky vzdělávacích interaktivních programů Židovského muzea v Praze.

Hlavním výstupem projektu se stala krabice se vzdělávacími materiály sdruženými podle možností využití do čtyř svazků. Všechny publikace mohou učitelé získat v tištěné podobě nebo lze tři z nich volně stahovat na webových stránkách projektu:

- ▶ *Velké a malé dějiny* představují netradiční učebnici k méně známým tématům moderních židovských dějin. Rozsáhlé kapitoly jsou věnovány proměnám židovských identit v 19. a 20. století, dějinám antisemitismu, migraci a uprchlíkům a lidskému chování v době holocaustu. Kromě krátkých textů nabízí čtyři sta dobových dokumentů přizpůsobených pro použití ve škole, příběhy zcela obyčejných lidí, statistiky a mapy. Publikace, jejíž jednotlivé části je možno volně stahovat, je připravena jako kancelářský „šanon“, z něž lze jednotlivé listy vyjímat a volně kombinovat.
- ▶ *Vyprávěné dějiny* obsahují patnáct rozhovorů s pamětníky z orálně-historické sbírky Židovského muzea v Praze upravených k použití ve vzdělávání. Úvodní texty zároveň přibližují metodu orální historie a její aplikace ve škole. Svazek je v tuto chvíli pouze součástí tištěné sady publikací a není volně ke stažení.
- ▶ Metodické materiály *Naši nebo cizí?* pracují s tématy z oblasti židovských dějin a dějin antisemitismu. Pomáhají integrovat znalosti o nich a přispívají k porozumění složitým fenoménům, jež dosud v českých učebnicích nebo ve vzdělávací praxi nebývaly dostatečně reflektovány. Zároveň nabízené metodiky vystupují z úzkého rámce židovské tematiky snahou přibližovat na příkladu židovské menšiny mnohé klíčové

problémy českých a obecných moderních dějin. Jsou tedy vhodné k dosažení očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a společnost, včetně rozvíjení vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot ve většině průřezových témat všech druhů škol druhého a třetího stupně. Publikace nabízí celkem 34 metodik na výukové hodiny trvající 45 nebo 90 minut. V přehledu všech připravených metodik se lze orientovat dle věku studentů, časové dotace, klíčových otázek, klíčových slov a navrženého způsobu práce.

- ▶ Příručka *Proč a jak se potýkat s antisemitismem* byla původně v roce 2007 publikována anglicky Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a památníkem Yad Vashem. Předkládaná česká verze je neoficiální překlad textu příručky ve znění revidovaném Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva. Publikace byla v rámci projektu *Naši nebo cizí?* doplněna o internetové odkazy relevantní pro pedagogy v České republice.

Koho si pozvat do výuky?

Židovské muzeum v Praze

<https://www.jewishmuseum.cz/program-a-vzdelavani/vzdelavani/programy-pro-skoly>

Během výše zmíněného projektu *Naši nebo cizí?* byly připraveny také dvě interaktivní dílny k období holocaustu zaměřené na problematiku uprchlíků před nacismem a první transporty z Prahy do ghetta v Lodži. Oba programy tedy akcentují méně frekventovaná témata z výuky o holocaustu. Aktuálně je naleznete v nabídce vzdělávacích programů Židovského muzea v Praze. Dílny lze připravit a realizovat přímo na školách nebo v prostorách vzdělávacího oddělení muzea v Praze a Brně. Oba programy jsou vhodné pro žáky 8. a 9. tříd ZŠ a žáky SŠ, délka dílen je 90 minut.

Workshop Nevítaní cizinci

Workshop se věnuje židovským uprchlíkům do Československa a krizi uprchlické politiky v roce 1938. Zabývá se zejména uprchlíky z Rakouska, kteří se po jeho „anšlusu“ k Německu pokoušeli v Československu najít útočiště, a uprchlíky z území tzv. Sudet prchajícími po uzavření Mnichovské dohody do vnitrozemí, odkud byli často i přes nebezpečí, které jim hrozilo, vraceni zpět. Účastníci dílny pracují ve čtyřech menších skupinách vybavení vstupními texty do tématu, dobovými dokumenty a úkoly, které jim v závěru programu pomohou rozšířit zamýšlení nad situací z roku 1938 na hlubší úvahu o problematice uprchlíků a států, které je přijímají.

Workshop Ghetto Lodž

Žáci se na základě analýzy archivních dokumentů, fotografií a vzpomínek přeživších seznámí s historií ghetta v Lodži a s osudy protektorátních Židů, kteří tam byli deportováni v říjnu a listopadu 1941 z Prahy. Účastníci dílny pracují po krátkém lektorském úvodu samostatně v pěti skupinách, kdy první se věnuje situaci židovské menšiny v Československu před okupací, další skupiny sledují organizaci prvních hromadných transportů z našeho území, příjezd do lodžského ghetta, situaci a historický vývoj ghetta v Lodži. Poslední skupina se zabývá osudy lodžských vězňů ve vyhlazovacích táborech Chełmno a Auschwitz-Birkenau. Součástí programu je i promítání krátkého dokumentu vzniklého z materiálů pro film „Ghetto jménem Baluty“ režiséra Pavla Štingla. Program dále využívá původních archivních materiálů ze vzdělávacího portálu www.holocaust.cz.

Živá knihovna

<https://www.amnesty.cz/>

Organizace Amnesty International nabízí zážitkový workshop pro žáky 2. stupně ZŠ a žáky SŠ nazvaný Živá knihovna, při němž se setkají s několika zajímavými osobnostmi, lidmi z různých menšin. Mezi tzv. živými knížkami

jsou Romové, uprchlíci, hendikepovaní, lidé bez domova, LGBT+ a další. Neformální rozhovory probíhají v malých skupinách, studenti se mohou zeptat na vše, co je zajímavé. Živá knihovna pomáhá překonat strach z neznámého, nabourává zažitá stereotypy a přináší osobní zkušenost. A je velkým zážitkem!

Cílem workshopu je umožnit účastníkům osobní setkání s osobnostmi z řad menšin, uvědomit si vlastní stereotypy, posílit empatii k menšinám, motivovat účastníky k dalšímu zapojení do činnosti Amnesty. Workshop trvá 160 nebo 240 minut. Program je dostupný i v online verzi, pro kterou je třeba počítač připojený na internet s mikrofonom a kamerou. Online verze trvá 210 minut a probíhá přes platformu Zoom.

Workshop je možné si objednat u koordinátorek: Martina Neradová, martina.neradova@amnesty.cz (pro Čechy) a Markéta Jurčiová, marketa.jurciovaa@amnesty.cz (pro Moravu a Slezsko).

Kam se jít vzdělávat?

NaZemi – Práce s kontroverzními tématy

<https://www.nazemi.cz/cs/prace-s-kontroverznimi-tematy>

Organizace NaZemi nabízí vzdělávací seminář pro učitele, kteří se při výuce setkávají s kontroverzními tématy a hledají cesty, jak o nich bezpečně otevírat diskusi. Cílem semináře je ukázat, jak je možné se s žáky věnovat složitým a kontroverzním tématům, aniž by bylo nutné dospět k jednoznačným řešením, a přitom ve třídě udržet bezpečné prostředí. Časová dotace: 8 hodin nebo 16 hodin (jednodenní, nebo dvoudenní varianta).

Vzdělávací program lze propojit s metodickou příručkou *Lidé v pohybu*, která kromě metodicko-teoretické části nabízí také řadu praktických ukázek konkrétních aktivit a programů, které lze s mladými lidmi přímo realizovat. Příručka pracuje s konkrétním tématem uprchlictví a migrace, metodické principy lze ovšem aplikovat i na jiná, podobně kontroverzní témata (např. očkování proti covidu). Metodickou příručku najdete ke stažení na stránce <https://lidevpohybu.eu>. Pro více informací či objednání semináře pište na e-mail vzdelavani@nazemi.cz.

Diskuse s žáky o boji proti extremismu

Diskutujte s žáky o tom, jak se může demokracie vůči extremismu bránit? Co může dělat pro to, aby extremismus nenarůstal? A kdo by měl být do takového procesu zapojen?

Příklady odpovědí:

Aktéři zapojení do boje proti extremismu: státní správa (ministerstvo vnitra, ministerstvo školství, ministerstvo sociálních věcí, ministerstvo kultury), politické strany a jednotliví politici, soudy, zpravodajské služby, policie, kraje a obce, školy, neziskový sektor (zejm. vzdělávací a volnočasové organizace), náboženské komunity, soukromý sektor, jednotlivci.

Aktivity proti extremismu: monitoring extremistů; zavádění přísných trestů za činy s extremistickým podtextem; zakazování politických stran a organizací, které podněcují k násilí a nenávisti; aktivní prosazování demokratických hodnot ve společnosti např. cestou „jít příkladem“; vzdělávání a výchova k demokratickým hodnotám; práce s lidmi, kteří jsou ohroženi radikalizací, vnímání jejich problémů a snaha řešit společenské problémy; zodpovědné vládnutí společnosti.

SDÍLENÍ

DISKUSE K PROBLEMATICE EXTREMISMU A RESPEKTU KE KULTURNÍM ODLIŠNOSTEM U ŽÁKŮ

Náměty k přemýšlení a diskusi

- ▶ Jaké máte zkušenosti s projevy extremismu a intolerance u vašich žáků nebo jejich vrstevníků?
- ▶ Jaké máte naopak zkušenosti s jejich respektem ke kulturním odlišnostem a jinakosti vůbec?
- ▶ Ovlivňují extrémní politické názory vašich žáků vaši výuku? Pokud ano, jakým způsobem?
- ▶ Která politická nebo společenská témata spolehlivě rozpoutají ve třídě „vášnivé diskuse“?
- ▶ Jaké jsou ve vaší škole zkušenosti s inkluzí cizinců nebo příslušníků menšin?

MOJE POZNÁMKY

DOTAZY

NÁPADY PRO VÝUKU

DISKUSE K PREVENCI EXTREMISMU A ROZVOJI RESPEKTU KE KULTURNÍM ODLIŠNOSTEM VE ŠKOLÁCH

Náměty k přemýšlení a diskusi

- ▶ Jakým způsobem u vás ve škole působíte v oblasti prevence extremismu?
- ▶ V jakých předmětech a s jakou časovou dotací se prevenci extremismu věnujete?
- ▶ Jakou podobu má ve vaší škole multikulturní výchova?
- ▶ Zapojuje se vaše škola do některého z projektů zaměřených na prevenci extremismu nebo multikulturní výchovu?
- ▶ Co byste ve vaší škole označili za příklad dobré praxe ohledně rozvoje respektu ke kulturním odlišnostem?

MOJE POZNÁMKY

DOTAZY

NÁPADY PRO VÝUKU

DISKUSE K PŘÍNOSU SEMINÁŘE

Náměty k přemýšlení a diskusi

- ▶ Co bylo pro vás v úvodním teoretickém bloku nové či zajímavé?
- ▶ V čem mohou poznatky nebo materiály z bloku Teorie obohatit vaši výuku?
- ▶ Který z programů či materiálů prezentovaných v bloku Praxe použijete ve výuce a proč?
- ▶ Které další materiály uvedené v online Rozcestníku znáte a používáte? Jakou s nimi máte zkušenost?
- ▶ Co bylo pro v tomto semináři pro vaši pedagogickou praxi nejpřínosnější?

MOJE POZNÁMKY

DOTAZY

NÁPADY PRO VÝUKU